

СЪДЪРЖАНИЕ НА УЧЕБНА ПРОГРАМА

SYLLABUS

Учебна дисциплина ФИЛОСОФИЯ
Course PHILOSOPHY

Валиден от учебната 2022/2023 г.
Valid from the academic year 2022/2023

- 1 **ПРЕДМЕТ НА ФИЛОСОФИЯТА**
THE SUBJECT OF PHILOSOPHY
Що е философия. Факти и ценности.
Проблемът за предмета на философията и основни предметно-тематични области.
Философия, наука, религия, изкуство, игра.
Философските методи.
Истината във философията.
Традиционна структура на философските дисциплини.
Периодизация на философията.
- 2 **МИСЛЕНЕ И ЕЗИК**
THINKING AND LANGUAGE
Мислене и език.
Функции на езика.
Що е аргумент. Структура на аргумента. Дедуктивни и индуктивни аргументи. Основни свойства на дедуктивните и индуктивните аргументи.
Собствени имена, общи имена и дефиниция.
Съвкупност и клас.
- 3 **ФИЛОСОФИЯ НА БИТИЕТО.**
МЕТАФИЗИКА И ОНТОЛОГИЯ
PHILOSOPHY OF BEING.
METAPHYSICS AND ONTOLOGY
Метафизика и онтология - основни понятия.
Битие и небитие. Същност, съществуване, явление.
Материя. Субстанция.
Част и цяло. Обективен идеализъм (реализъм), емпиризъм, феноменология.
Пространство и време.
Движение. Проблемът за развитието в природата и човешката история. Прогрес и регрес.
Причинна връзка (каузален закон).
Необходимост и случайност.
Възможност и действителност.
- 4 **ФИЛОСОФИЯ НА СЪЗНАНИЕТО**
PHILOSOPHY OF CONSCIOUSNESS
Що е съзнание.
Основни въпроси във философията на съзнанието.
Човекът като дух, душа и тяло.
Духът като философско понятие: персонален и обективен дух.
Материализмът и идеализмът като философски мисловни модели (начини за осъзнаване на света). Физикализъм.
Проблемът душа – тяло в метафизиката.

Свободната воля. Детерминизъм и индетерминизъм.
Проблемът за изкуствения интелект.

5 **ФИЛОСОФИЯ НА ПОЗНАНИЕТО
(ЕПИСТЕМОЛОГИЯ)
PHILOSOPHY OF KNOWLEDGE
(EPISTEMOLOGY)**

Що е познание.

Субект и обект. Процес на познанието.

Емпиризмът и рационализмът като познавателни методи.

Релативизъм.

Понятие за истина. Аналитични и синтетични истини. Кореспондентна теория и други теории за истината.

Критерии за истинност - кохерентен и прагматичен критерий. Кога вярата е удостоверена.

Разумно и неразумно съмнение.

6 **ФИЛОСОФИЯ НА НАУКАТА
PHILOSOPHY OF SCIENCE**

Що е наука? Що е теория?

Универсален характер на теоретичните твърдения.

„Наука” в широк и тесен смисъл на думата.

Наука и псевдонаука – проблемът за демаркацията.

Критерий за научност. Търсене на универсален научен метод – проблемът за индукцията.

Проверимост на научната теория като критерий за научност (верификационизъм, фалсификационизъм, прогрес и регрес в науката).

7 **ФИЛОСОФИЯ НА ЧОВЕКА
(ФИЛОСОФСКА АНТРОПОЛОГИЯ)
PHILOSOPHY OF MAN
(PHILOSOPHICAL ANTHROPOLOGY)**

Разбиране за философска антропология.

Антропологични концепции в историята на философията и културата (елинска митология и философия, конфуцианство, будизъм, християнство, Възраждане, Ново време).

Възгледите за човека на Ницше, Шелер, Фройд, екзистенциализма.

Философската антропология днес – актуални въпроси: Глобалният и регионалният човек; Сблъсък на цивилизациите; Модуси на душата (страх, гняв, любов, самота, срам, болка, вяра, надежда); Модуси на човешкия дух (отчаяние, бунт, игра, конформизъм, отчуждение); Биологично и духовно – съотношение у човека; Раси и расизъм.

8 **ФИЛОСОФИЯ НА ЦЕННОСТИТЕ
(ФИЛОСОФСКА АКСИОЛОГИЯ)
PHILOSOPHY OF VALUES
(PHILOSOPHICAL AXIOLOGY)**

Понятие за ценност. Различните възгледи и основания.

Типология на ценностите.

Факти, ценности, норми. Дължимо. Оценка и ценност.

Ценностният подход към природата и обществото.

Има ли универсални ценности. Проблемът за ценностния релативизъм.

9 **ФИЛОСОФИЯ НА МОРАЛА (ЕТИКА)
PHILOSOPHY OF MORALITY (ETHICS)**

Морал и етика. Философия на морала.
Западен тип морално съзнание: обичаи, нрави, традиции, дължимо поведение.
Морални ценности и морални норми.
Моралният избор като етически проблем: свобода и отговорност. Етиката като практическа философия.
Основни етически подходи – деонтологичен и консеквентен. Деонтологични и консеквентни теории.
Теоретична и приложна етика. Приложните аспекти на етиката в съвременността.

10 **ФИЛОСОФИЯ НА РЕЛИГИЯТА**
PHILOSOPHY OF RELIGION

Специфика на религиозното съзнание. Тотемизъм и табуизъм.
Религиозна нравственост и религиозен светоглед.
Етика и теология.
Свободната воля и божествената предопределеност.
Специфика на западното (християнско) религиозно съзнание. Нравствени аспекти на религиозната вяра: грехопадение, покаяние, спасение; скромност и бедност; жертва и саможертва; произход на злото.
Вяра и знание в западното (християнско) религиозно съзнание. Теорията за интелигентния дизайн и дискусиата за доказателства за съществуването на Бог.
Протестантската етика - същност и специфика; предприемачеството като морална ценност; икономическият просперитет като морален дълг.
Съвместимост на свещеното и светското днес.

11 **ФИЛОСОФИЯ НА ОБЩЕСТВОТО**
(СОЦИАЛНА ФИЛОСОФИЯ)
PHILOSOPHY OF SOCIETY
(SOCIAL PHILOSOPHY)

Общност и общество.
Обществото като система и структура.
Социална философия и социология.
Основни потребности в обществото.
Разделението в обществото – особености и типове.
Неравенства – същност, форми, причини.
Социални противоречия.
Социалните субекти - специфика и типология.
Съществуват ли социални закони.

12 **ФИЛОСОФИЯ НА ИСТОРИЯТА**
PHILOSOPHY OF HISTORY

Понятия за история, историческа наука и философия на историята.
Специфика на историческото време. Минало, настояще, бъдеще.
Движещи сили на историческия процес. Ролята на личността в историята.
Проблемът за периодизиране на историята. Формационен, цивилизационен и технологичен подход.
Основни методологични подходи в социалната философия - историцизъм и антиисторицизъм.
Съвременни възгледи за историческия процес.

13 **ФИЛОСОФИЯ НА ПОЛИТИКАТА**
PHILOSOPHY OF POLITICS

Политическа философия и политическа наука.
Власт, лидерство, подчинение. Идеята за добрата държава у класическите философи.

Основни ценности, норми и принципи в политическата философия. Свобода, справедливост, равенство, солидарност, братство.

Идеологиите в политическата философия. Либерални и консервативни политически философии – типология, историческо развитие, актуалност.

Същност, формиране и трансформиране на съвременната публична сфера: проблемът за радикалната смяна на властовите центрове и социалните последици от това.

Проблемът за човешките права. Малцинствата.

14 **ФИЛОСОФИЯ НА КУЛТУРАТА** **PHILOSOPHY OF CULTURE**

Културата като понятие и философски проблем.

Култура и цивилизация.

Типове култура: висока култура, масова култура, субкултура.

Култура и глобализация.

Изкуството като явление. Канон и творческа свобода.

Естетика. Естетически ценности; естетически вкус.

Мултикултурализъм – понятие и актуално състояние.

15 **ФИЛОСОФИЯ НА СОЦИАЛНИТЕ НАУКИ** **PHILOSOPHY OF SOCIAL SCIENCES**

Хуманитарно и социално знание и науки; дебатът за истината.

Роля на ценностите в социалните науки.

Възможни ли са прогнози в социалните науки.

Философски основи на икономическите теории.

Същност на критическите социални теории.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

А. Основна

1. Драмалиева, В. (2001). *Справедливостта в етиката и бизнес етиката*. София: Сиела.
2. Колева, Б. (съставител) (2015). *Антология по философия*. София: УНСС.
3. Кулов, В. (2014). *Лекции по философия*. София: УНСС.
4. Ортега-и-Гасет, Х. (2013). *Що е философия?* София: НБУ.
5. Улф, Р. П. (2004). *За философията*. София: НБУ.
6. *Философиите на капитализма (антология)* (1996). София: Перо.
7. *Философията през XXI век* (2008). София: Акад. изд. проф. Марин Дринов.
8. *Философски речник Cambridge* (2009). София: Труд.
9. *Що е политическа философия? Студии и фрагменти* (2013). София: НБУ.

Б. Допълнителна

1. *Алтернативи на несвободата* (1998). София: Пигмалион.
2. Бжежински, Зб. (1994). *Извън контрол*. София: Обсидиан.
3. Бърлин И. (2000). *Четири есета за свободата*. София: УИ.
4. Вебер, М. (1993). *Протестантската етика и духът на капитализма*. София: Хермес7.
5. Вебер, М. (1993). *Ученият и политикът*. София: MicroPrint.
6. *Глобализация и толерантност (сборник статии)* (2010). София: Алфаграф.
7. Епикур, (1999). *За щастието*. София: Кибеа.
8. Кейгън, П. (1995). *Залезът на демокрацията*. София: Рива.
9. Конт-Спонвил, А. (2011). *Морален ли е капитализмът?* София: Колибри.
10. Кук, М. (2004). *Коранът: кратко въведение*. София: Захари Стоянов.

11. Легутко, Р. (1995). *Споровете за капитализма*. София: Перо.
12. Нейгъл, Т. (2012). *Какво значи всичко това?* София: НБУ.
13. Ницше, Ф. (1993). *Отвъд доброто и злото*. София: Захари Стоянов.
14. Попър, К. (2020). *Отвореното общество и неговите врагове*, т. 1. София: Сиела.
15. Попър, К. (2020). *Отвореното общество и неговите врагове*, т. 2. София: Сиела.
16. Попър, К. (2000). *Ницета на историцизма*. София: РИВА.
17. Проданов, В. (2003). *Насилието в модерната епоха*. София: Захари Стоянов.
18. Фром, Е. (2001). *Бягство от свободата*. София: Захари Стоянов.
19. Фром, Е. (2002). *Да имаш и да бъдеш*. София: Захари Стоянов.
20. Хънтингтън, С. (2000). *Сблъсъкът на цивилизацията*. София: Обсидиан.

В. Електронни източници

1. Гласове. Анализи и коментари. <https://glasove.com/>
2. Какво е философията. <https://bg.eferrit.com/%D0%BA%D0%B0%D0%BA%D0%B2%D0%BE-%D0%B5-%D1%84%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D0%B8%D1%8F/>
3. Книги за философията. <https://iztok-zapad.eu/filosofiya-sotsiologiya-humanitaristika>
4. Кратка история на философията. <https://www.novavizia.com/kratka-istoriya-na-filosofiyata/>
5. Портал: Философия - Уики книги. <https://bg.wikibooks.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BB:%D0%A4%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D0%B8%D1%8F>
6. Философия - Уикипедия. <https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D0%B8%D1%8F>
7. Философия - Уикиречник. <https://bg.wiktionary.org/wiki/%D1%84%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D0%B8%D1%8F>
8. Философски категории. Философия за ученици и студенти. iKant.info. <https://ikan-kat.info/filosofskitegorii/>
9. Философия - ALSO Bulgaria https://www.also.com/ec/cms5/bg_5870/5870/company/philosophy/index.jsp
10. Stanford Encyclopedia of Philosophy. <https://plato.stanford.edu>